

's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht

<https://hdl.handle.net/1874/235797>

mm 12986

V. f. Br. oct XXXVII, 10

Wetshroniek van 16 November
1895

's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht.

Het Hoofdgebouw aan de Biltstraat.

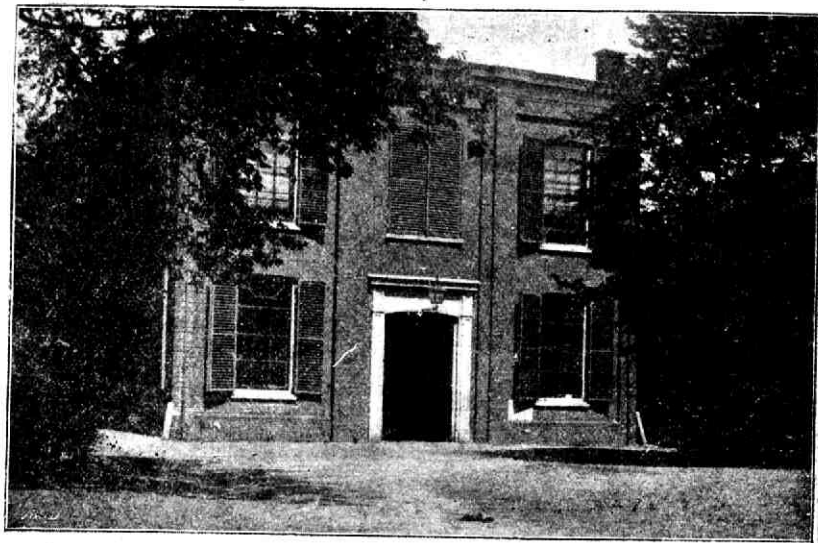
UB-ZUID
ODA
4816

E1.101.152

Intusschen nam het aantal *empirici* — lieden, die zonder de minste theoretische kennis zich tot veearts opwierpen — steeds toe. De voornoemde commissie, die

in 1814 met eenige wijziging door den souverainen vorst was herbenoemd, zag dit met leede oogen aan. Ook bestond er geen enkel veeartsenijkundig handboek in de Nederlandsche taal, totdat in 1819 dr. A. Numan, geneesheer te Hoogezand, op uitnoodiging van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, zijn *Handboek voor Veeartsen* het licht deed zien. Kort daarop, den 13 September van datzelfde jaar, werd het besluit tot oprichting eener veeartsenijsschool door koning Willem I geteekend. Te Utrecht werd aan het einde der Biltstraat eene katoenfabriek aangekocht voor ongeveer f 32,000 en in eene voor dien tijd doelmatige veeartsenijsschool herschapen.

De Polikliniek.

Reeds den 10en December 1821 opende de directeur, prof. dr. Th. G. van Lith de Jeude, zijne lessen in anatomie en physiologie, spoedig gevolgd door prof. Vosmaer, die natuur- en scheikunde voor zijn rekening had; den tot hoogleeraar benoemden dr. Numan werden de practische vakken toevertrouwd. Als prosector

was de heer T. D. Schübaert aangesteld, terwijl verder een adjuvant, een apotheker, een hoefsmid, een oecoonoom en een opziener over de „kweekelingen,” het personeel voltooiden.

Z. M. Koning Willem I gaf weldra een persoonlijk blijk van zijne belangstelling in de jeugdige instelling. Met Z. D. H. den prins van Hessen—Darmstadt bracht Z. M. den 9 October 1822 een bezoek aan de school, welke dien nacht tevens hare hooge gasten mocht herbergen.

Zoo ging alles geregeld zijn gang, tot dat er in 1851 eene omwenteling aan de inrichting tot stand kwam. Ondertuschen was prof. Numan in 1826 tot directeur benoemd en hadden in 1830 door de revolutie een aantal kweekelingen de school verlaten; doch het veefonds raakte uitgeput, zoodat de kosten der school niet langer daaruit konden worden bestreden. Toen besloot de regeering, de instelling verder uit 's lands schatkist te bekostigen en zij verhief ze tot eene Rijks-Veeartsenijschool; hare leeraren werden daardoor rijksambtenaren. Zoo wel de school als het personeel ondergingen nu eene geheele verandering. Prof. Numan, wien het meest eervolle ontslag was verleend, werd als directeur opgevolgd door den buitengewonen hoogleeraar dr. P. H. J. Wellenbergh, die in 1841 als zoodanig was aangesteld, terwijl het aantal leeraren werd uitgebreid. Om hier alle mutaties in het onderwijzend personeel te vermelden, zou te ver voeren; het zij voldoende te constateeren, dat steeds de meest uitstekende mannen het onderwijs aan de school hebben geleid. Toch moeten wij hier iemand noemen, aan wien de veeartsenijschool en de veeartsen van Nederland zeer veel verschuldigd zijn. In April 1872 n.l. trad prof. Wellenbergh af als directeur en werd hij opgevolgd door een man, voor wien de groote reorganisatie der school was weggelegd. Dat was dr. Th. Mac Gillavry, een Nederlander van Schotsche afkomst, thans, sinds 1877, hoogleeraar aan de universiteit te Leiden. Hij is het geweest, onder wiens beheer het meeren-deel der tegenwoordige gebouwen, naar de behoeften van dien tijd, is tot stand gekomen. Van 1874-'77 heeft men gewerkt aan deze vernieuwingen: de klinieken met

de verschillende paardestallen; het woongebouw der internen, waarin tevens de collegezalen en de laboratoria voor natuur- en scheikunde benevens het museum voor natuurlijke historie, (met collegezaal) zijn gevestigd; de ontleedzaal naast het oude hoofdgebouw, gelegen langs de Grift, enz. Hij is het ook geweest, die het onderwijs gebracht heeft, op wat het toen wezen moest; die het aantal leeraren uitbreidde en die, niettegenstaande zijne talloze en drukke bezigheden, nog tijd vond, om zijn geliefkoosde studiën, anatomie en physiologie, voort te zetten. Hoewel zijne vele werkzaamheden hem zwaar op de schouders drukten, gevoelde hij zich volkomen wèl in zijne gewichtige betrekking; toch liet hij zich later de benoeming tot hoogleeraar te Leiden gaarne welgevallen.

Het Hulpgebouw (rechts) en het Woongebouw (op den achtergrond).

Tot nu toe was nog nooit een veearts benoemd tot de hooge betrekking van directeur der Veeartsenijschool en in vele opzichten mag dit verwondering wekken; doch thans, nu prof. Mac Gillavry was afgetreden, kwam hierin verandering. Een der leeraren van de school, de heer A. W. H. Wirtz, die eenige jaren als paardenarts bij het leger had gediend en die sinds 1864 aan de school was

verbonden, — die gedurende de reorganisatie de rechterhand was geweest van den hoogleeraar Mac Gillavry, — werd benoemd tot opvolger van den afgetreden directeur. Zijne benoeming was thans tevens eene verheffing van den veeartsenijkundigen stand in het algemeen, en men mag het beschouwen als een bewijs van de waardeering der veeartsenijkunde voor de wetenschap en voor de maatschappij. Dr. van Capelle zegt dan ook met recht: „De studie der veeartsenijkunde, zooals zij thans op wetenschappelijke grondslagen gevestigd is, mag inderdaad niet lichter geacht worden dan de studie der geneeskunde. Bij de geneeskundige behandeling van dieren zijn nog grooter moeilijkheden te overwinnen dan bij die van menschen” (*Eigen Haard* 1880).

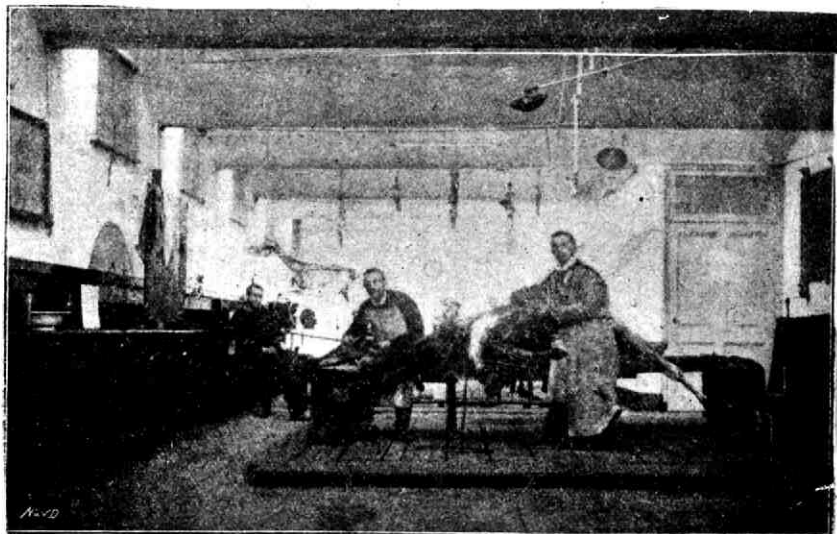
Na dit kort historisch overzicht van het ontstaan en de wording van Neerland's Veeartsenijkundige School, wenschen wij een beschrijving te geven van de gebouwen der inrichting, zooals zij thans bestaan. Het hoofdgebouw, aan de Biltstraat, bevat behalve de bureaux, de eetkamers voor de internen en andere vertrekken van huishoudelijken aard, de prachtig ingerichte musea van anatomie en teratologie (de leer der monsters). Gezamenlijk bevatten zij bijna 3200 preparaten, waarvan vele meermalen de bewondering wekten van tal van buitenlandsche geleerden. Verder vinden we hier de bibliotheek, eveneens een belangrijke verzameling op veterinair gebied. Zij telt ruim 11.000 boeken en andere stukken; helaas! is zij voor de leerlingen der school niet toegankelijk. Eindelijk bevat het hoofdgebouw de practische, amphitheatergewijze ingerichte college-zaal voor ontleedkunde, hygiëne, natuurl. historie en raskennis, embryologie en teratologie, voederkennis, enz., terwijl ook de apotheek in dit gebouw is gevestigd.

Grenzende hieraan, bevindt zich de ontleedzaal voor practische ontleedkunde, naar de inrichting van vroegeren tijd bijgenaamd de Kelder. Tegenwoordig is het aanzien van een „kelder” er nog moeilijk in terug te vinden. Voorzien

van tal van zinken tafels, bevat zij ook een draaibare inrichting, waarop het cadaver gedurende de les al draaiende aan het geheele auditorium kan worden vertoond. De zoldering bezit een zeer

eigenaardige en praktische verlichting; aangezien de directe zonnestralen bevorderend inwerken op de ontbinding der cadavers en de ontleedzaal is gelegen aan de zuid-oostelijke punt van het terrein, zijn er loodrechte, gegolfd glazen schot-

ten gezet, zóó, dat slechts het licht van uit het noorden kan invallen. Daardoor wordt een grooter oppervlak van verlichting verkregen en is aan het bezwaar, hierboven genoemd, tegemoet gekomen.

De Ontleedzaal.

Een vrij groote zandvlakte, tot het afstappen en afdraven van de paarden bestemd, scheidt de bovenstaande gebouwen van de thans volgende. Deze zijn in de eerste plaats de kliniekgebouwen met

de paardenstallen. Aan de zuidzijde hiervan bevindt zich de kliniekzaal voor de polikliniek; hierboven zijn gelegen de collegezaal voor physiologie en pathologie het physiologisch laboratorium, en de

vergaderzaal van den Raad van bestuur (bestaande uit den directeur en de leeraren der school). Daarachter liggen de paardenstallen, ruimte biedende voor 56 patienten, en aan de noordzijde de zaal voor de stationnaire kliniek, waarboven

zich het fraaie museum van pathologische anatomie en de leerzaal voor dat vak bevinden.

Onmiddellijk hierachter treft men aan het z. g. Hulpgebouw, hetwelk reeds voor jaren door een steenen gebouw zou wor-

den vervangen. Het bevat de leerzalen voor geneeskunde, chirurgie, hoefbeslag en hoefziekten, verloskunde, vleeschkeuring, enz. benevens de wachtzaal voor de externe leerlingen.

In tegenstelling met dit leelijke houten gebouwtje, staan we thans voor het fraaie steenen gebouw, gesticht door prof. Mac. Gillavry. Om met de bovenste verdieping ervan te beginnen, vinden wij er het nieuwe Museum van natuurlijke historie, eerst sinds korten tijd daar gevestigd. Tevens is er een collegezaal, met laboratorium, voor dit vak. Gelijkvloers bevinden zich de laboratoria en de leerzalen voor natuur- en scheikunde, naar de eischen van den tijd ingericht, benevens de woning van den opziener, terwijl op de middelste etagë de studie- en slaapzalen zijn gelegen van het veelbesproken internaat. Het geheele gebouw, dat het in hoogte van alle andere wint, wordt daarom wel ineens „het Woongebouw der interne leerlingen” genoemd. Niet onvermeld mag ook blijven de fraaie collectie praeparaten voor de kennis der pharmacie.

Uit denzelfden tijd als het zooeven genoemde gebouw, dateert de hierachter liggende hondenstal. Iedere patient heeft er zijn „buitentje”, terwijl een afzonderlijke stal voor dolle honden op eenigen afstand er van is gelegen. In deze buurt bevinden zich ook de koestal, de varkensstal, de zes stallen voor besmettelijke ziekten van groote huisdieren, het koetshuis, loodsen, enz., terwijl geheel noordelijk een *hortus botanicus* is aangelegd voor voeder-, vergift- en artsenijsplanten.

Wanneer wij nu nog melding maken van het „kerkhof” en de weide die deze geheele reeks van inrichtingen besluiten, dan hebben wij de Veeartsenijschool in hare geheele uitgestrektheid van het Z. naar het N. den lezer voorgesteld. Ons

rest dan nog te vermelden, dat zich ook naar het W., gelegen aan de straat, een filé van gebouwen bevindt, bestaande (naar volgorde) in: de woning van den hoofd-opziener, het huis van den directeur der school, het parc vacciogène (met bijbehoorende stallen) en de smederij. Beide laatste inrichtingen zijn ook dienstbaar aan het onderwijs.

Aan 's Rijks Veeartsenijschool zijn verbonden, behalve de leeraar-directeur, dr. A. W. H. Wirtz, een zevental leeraren, drie onderwijzers en drie veeartsen-assistent. Het onderwijs is verdeeld over vier studie jaren; aan het einde van elk studiejaar wordt een examen afgenomen, waarvan het candidaats- en het veearts-examen staatsexamens zijn. Thans studeeren ruim zestig leerlingen aan deze voor ons land zoo gewichtige inrichting, alwaar in de laatste vijf jaren ruim 11,000 (zegge: ruim elf duizend!) zieke dieren werden behandeld. Het aantal gereed gemaakte recepten bedraagt jaarlijks zes- à zevenduizend!

Wij gelooven met dit opstel den lezeressen en lezers van de *Wereldkroniek* geen ondiens te hebben bewezen, door hen te doen kennismaken met eene der belangrijkste inrichtingen van ons koninkrijk, met 's Rijks-Veeartsenijschool te Utrecht, en hopen, dat het moge bijdragen tot meer algemeene bekendheid van het gewicht der veeartsenijkunde voor ons geliefde vaderland.

Utrecht, November 1895.

N. H. WOLF.